

האר"ת השבת

אמרים פנינים וסיפורים על פרשת השבוע

פרשת בראשית
תשפ"ד
גיליון 183

א לעבטיגער שבת

מאת הרב יהודה צבי שפירא רב המוסדות

האדם - נזר הפריאה

פניני פריאה

"בראשית ברא אלוקים את השמים" (א א)
 "א"ת' אותיות: א-ת, כלל אותיות התורה, דבהם נברא העולם, כדכתיב (תהלים לג): "בדבר ה' שמים נעשו". ובדברי המדרש' (מד"ר בראשית ג): "רבי יהודה בר סימון אמר, לא בעמל לא ביגיעה ברא הקדוש ברוך הוא את עולמו, אלא בדבר ה', וכבר שמים נעשו". ובליקוטי הלכות' (ק"ש ה יד): 'העשרים ושנים אותיות בהם כלולים כל הדבורים שבעולם, שכלם הם צירופי אותיות מהאלפא ביתא'. וזהו "את" בבריאת העולם.

"בראשית ברא אלוקים" (א א)
 בדברי האור החיים' הק' על פסוק זה: 'רמוז על פי מה שנחלקו רז"ל (ר"ה י'): אחד אמר בתשרי נברא העולם. ואחד אמר בניסן נברא העולם, והוסיף בכתבו: 'ראה לי כי אלו ואלו דברי אלוקים חיים, כי יש לך לדעת שאמר רז"ל (ב"ר פ"א) שבתחילה חשב ה' לבראות העולם, ואחר כך הוציא ה' מחשבתו לפועל. וכפי זה נוכל לומר כי בניסן חשב ובתשרי יצא לפועל או להפך, ולשיניהם יתייחס לשון בריאה - בין מה שעלה במחשבתו יתברך בריאה תקרא, בין כשיצתה לפועל. וזהו יתקיימו דברי רבותינו יחד. והוא שרמז בב"ת של תיבת בראשית, כי ב' ראשית היו אחת למחשבה ואחת למעשה' ע"כ.

ואפ"ל בדבריו: 'חד בניסן, וחד בתשרי' (עם התיבות) גימטריא: 'בראשית ברא' (עם התיבות) רמז על ב' השיטות בבריאת העולם, בתיבות 'בראשית ברא'. וכדבריו.

"ויקרא אלוקים לרקיע שמים" (א ח)
 בדברי רש"י על: 'שמים: אש ומים', שערבן זה בזה ועשה מהם שמים'.
 באם רוצים להתחבר ל'שמימיות' בעבודתנו, לעשיית המצוות בשרשם, הוא באמירת 'לשם ייחוד' לפני כל מצוה, כמובא.

ובדברי החיד"א בספרו 'מורה באצבע' שקודם כל לימוד וכל מצוה יהרהר בתשובה, ואחר כך יאמר נא: לשם ייחוד קודשא בריך הוא ושכינותיה וכו'. (ועיינין בארכה ע"כ בספר יסוד ושורש העבודה), וזהו הנרמז בכאן בשורש תיבת: 'שמים': בריש 'אש' דזהו 'בדחילו' שאנו אומרים ב'לשם ייחוד', ולאחמ"כ: 'ורחימו' הרומז ל'מים' (אהבה ורחמנות) על"ד הכתוב (משלי כה ח): 'מים קרים על-נפש עיפה'. ובשיר השירים (ח ז): 'מים רבים לא? וכלו לכבות את-האהבה'. ועיינין ב'ליקוטי מוהר"ן' (פח): על הפסוק: 'המכסה שמים בעבים' אש ומים... היינו 'אהבה ויראה'.

"ואדם אין לעבוד את האדמה" (ב ה)
 בדברי חכמינו (מנחות): דקאי על 'תפילה', שעד שלא בא אדם הראשון והתפלל לא ירדו גשמים ולא צמחו האילנות. וזהו ענין תפילה רמוז

יכולין לשמוע למרחוק מאד. והראיה יכולה להשיג ולהגיע עוד יותר ויותר, כי בהראיה יכולין לראות ולהביט על השמים. נמצא שכל בחינה שהיא גבוה יותר למעלה היא יכולה להשיג ולהגיע יותר: והמחשבה היא גבוה מאוד למעלה מן הכל, ויכולה להשיג ולהגיע למעלה למעלה, על כן צריכים לשמרה מאוד.

אכן כן; מה גודל כוח האדם ויצר לב מחשבתו. וזהו עיקר האדם. ועיינין ב'ליקוטי מוהר"ן' (תורה מט) שעיקר הבריאה והיצירה לטוב ולביש הוא ב'מחשבה'. וכבר מובא בשם ה'בעל שם טוב' במקום שהאדם חושב שם הוא.

בכל גיד תלויים אלפי רבבות עולמות
 ועוד במעלת האדם ועל הזהירות על עצמו, בתוספת דרכים ועצות על כך, הוא ב'ליקוטי הלכות' (ברכות השחר ג ה): צריך לידע ולהאמין שנפשו בשרשה היא גדולה ויקרה וגבוהה מאוד מאוד, ואלפי אלפים ורבי רבבות עולמות בלי שעור תלויים בה. וכמו שאמר רבנו ז"ל שאם היו מהפכין את האדם היו רואים שבכל גיד וגיד מגידי האדם תלויים אלפי אלפים ורבי רבבות עולמות, וכמבאר בשאר ספרים מגודל מעלת האדם שהוא בחינת צלם אלוקים, ואפילו נפש הפחות שבפחותים של ישראל גם כן גבוהה מאוד מאוד ...

על-כן האדם הבר שכל, כשרואה שמתגבר עליו הבעל דבר ביותר, צריך לידע שבוודאי יש לו נפש גבוה מאוד מאוד, וצריך להתגבר לרחם על עצמו לבל יאבד אוצרות וסגולות יקרות וחמודות כאלה התלויים בנפשו, אשר עין לא ראתה וכו'. ויתגבר בכל עוז להציל את נפשו מני שחת, להצילה מן העושק והתמורה ח"ו. והעיקר על-ידי ריבוי תפלות ובקשות.

וזה בחינת 'ויגבה לבו בדרכי ה'' שצריכין להגביה לבו ודעתו בדרכי ה' ולומר בנפשו; שאין נאה לי לעשות מעשים כאלה מעשה בהמה ח"ו, כי נפשי גבוה מאוד נפש ישראל, שכולם בני מלכים, וראוי לי להתנהג בנימוסי המלכות דקדושה, כמו שראוי לנפשות ישראל שנקראים "בנים אתם לה' אלוקיכם".

הבה ונצל את המתנה היקרה ביותר שלנו - שם מושג האדם, נעריכהו כראוי, נדע את אשר לפנינו, בכדי שנשתמש בו בעבודתנו התמה

השבוע בפרשייתנו עם סיום בריאת העולם, אנו קוראים את הפסוק: "וירא אלוקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד ויהי ערב ויהי בקר יום הששי". בפירוש הרמב"ן בין פירושו השונים על "טוב מאוד" אנו מוצאים בדבריו: כי מפני מעלת האדם, הוסיף בשבח היצירה בו כי הוא: טוב מאד.

היהלומים שבכתר
 מדברי הגאון המקובל רבי יוסף גיקטליא בעל מחבר ספר "שערי אורה" (שהאר"י אמר על ספר זה כי הוא המפתח לכל תורת' הסוד. גם תלמידו הגדול של הגר"א רבי חיים מוואלוויץ התבטא פעם שעל מנת לצאת ידי חובת תורת הקבלה, יש ללמוד את ספר הזוהר ואת ספר שערי אורה.) כותב משל על מעלת האדם נזר הבריאה, ושבועם מהותו הוא מקדש שם שמים - אם הוא לא חוטא ח"ו (מובא בספר אוצר המשלים):

היה פעם מלך; שהיו לו אוצרות יהלומים ואבני חן שאין בכל העולם כדוגמתם. אולם תושבי ארצו של המלך לא הורשו להיכנס לבתי האוצר, ולכן לא היה להם מושג מה הם מכילים. לכן החליט המלך ליצור כתר יקר ביותר ולשבו בו אבני חן יפות.

מכל אוצר ואוצר של המלך הוא בחר אבן אחת שהיא זו שתהיה דוגמא לאוצר הגדול ממנו היא באה. לאחר השלמת הכתר אמר המלך לעבדיו, למקורביו ולתושבי ארצו: אתם רואים את היהלומים שבכתר, דעו לכם שכדוגמת כל אבן שבכתר יש כנגדה אוצר גדול של כל כלי חמדה.

ואמנם, עיי ראית הכתר וההתבוננות באבנים הנהדרות שבו, קיבלו בני המדינה מושג כל שהוא על אוצרות המלך. אמנם גם בשעה זו הם טרם הקיפו והכירו את האוצרות הרבים, אולם מושג הם קיבלו. והנמשל: הקב"ה ברא עולמות רבים, שבהם זה מזה, אולם לא היה ביכולת הברואים שגוהו ברא מששת ימי בראשית, להבין ולהקיף את גדולתם וריבויים של עולמות אלו.

והנה, הקב"ה ברא יצירה מיוחדת במינה והיא האדם. באדם הוא כלל דוגמאות מכל העולמות כולם. גופו נברא מעולם החומר, רוח החיים שבו נופחה מפיו של הקב"ה, ראשו מעולם המלאכים וכן הלאה. בנוסף לכך; הקב"ה המשיל אותו על כל הברואים, וכפי שזכרנו בתהלים (ח, ז): "תמשילוהו במעשה ידיך כל שתי תחת רגליו".

על ידי האדם שהוא שלם במעשיו נוצר קידוש ה' גדול בעולם, כי הברואים ראו עין בעין, דוגמאות שונות המקובצות מהעולמות שברא הקב"ה...

הדרגה הגבוהה ביותר משיגה הרבה יותר

ואם ברצוננו לדעת רום מעלת האדם וגדלותו, נוכל להתבונן מהו המובא בשיחות הר"ן' (שיחה מו): דצריכים לשמוח המחשבה מאוד מאוד - והרי עיקר האדם הוא במוחו ודעתו, מחשבות בני האדם. ורבינו כותב על כך: למשל, עם הרגל יכולין להשליך איזה דבר למעלה, אבל עם היד יכולין להשליך למעלה יותר. ובדבור יכולין להשיג ולהגיע יותר ויותר, כי בהדבור יכולין לדבר למרחוק. והשמיעה היא גבוה יותר ויכולין לשמע קול מרחוק מאוד, כגון כשיורים בקני שרפה (שקורין הורמאטעט)

שירת הפרשה

"יְהִיָּה טוֹב מְאֹד" סוֹבֵב וְהוֹלֵךְ עַל נֶזֶר הַפְּרִיָּאָה הָאֲדָם הַפְּלוּל מִפְּלֵל הַעוֹלָמוֹת מִהַפְּרִיָּאָה יִתְעַלֶּה.

ראשו נרבו אגורים בסודות עליונים וקמוסים ונכוחו ונעבודתו להגיע לשרשיו הקדומים.

בְּכָל גִּיד וְגִיד תְּלוּיִים עוֹלָמוֹת רַבִּים גַּם לְבִנְיָ אָדָם שֶׁמְבַדְּרָנָם פְּחוּתִים וְרָשִׁים.

נִתְבַּר אֶת עֲצָמָנוּ בְּדָרְךְ הַתּוֹרָה הַסְּלוּלָה וְנִתְחַבֵּר לְמַהוּת הָאָדָם שֶׁל רֵאשִׁית הַיְצִיָּרָה.

הַמִּשְׁךְ פְּנִינֵי פְּרִשָּׁה

סִיפּוּרִים מְאִירִים

סיפורי פרשה במושגת רביה"ק מוהר"ן מברסלב ותלמידיו ז"צ

"וַיָּאֵר אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהָנָה טוֹב מְאֹד" (בראשית א לא)

להביט על הטוב !

היה פעם שרבי נתן שוחח עם אחד מתלמידיו ר' מאיר טעפליקער, והתעניין אצלו בשלומם של החסידים מהעיר "טעפליק".

העיר טעפליק בנויה סך הכל משלושה – ארבעה רחובות, רבי נתן הכיר היטב את בני העיר, והתעניין בשלומם של אנ"ש הגרים שם.

רבי נתן שאל את רבי מאיר: "מה שלום פלוני?" ור' מאיר עיקם את פניו !

על כל אחד שרבי נתן התעניין בשלומו, עיקם ר' מאיר את פניו.

אמר לו רבי נתן: "נו מאיר, וכי רק אתה יהודי כשר?" ענה ר' מאיר ואמר: "אני? וודאי שלא!"

שאלו רבי נתן: "וכי אין בנמצא אפילו יהודי אחד כשר בטעפליק? אין אף אחד?"

חזר רבי נתן לתחילת השיחה, עבר שוב על שמותיהם של תושבי העיר, והתעניין בשלומם.

בשיחתם אמר רבי נתן לר' מאיר: "לפלוני יש נקודות טובות 'אלו!' ולפלוני יש נקודות טובות 'אלו!' ואתה ר' מאיר, גם כן יש 'מעט טוב'..."

וכשהיה החסיד רבי לוי יצחק בנדר מספר סיפור זה, היה מוסיף: אנשי שלומנו היו מבארים את המעשה כך: האמת היא, כשר' מאיר עיקם את פניו הייתה לכך סיבה... היה לו באמת סיבה לעקם את פניו ! אותם יהודים שרבי נתן התעניין בשלומם, לא עמדו בדרגתו של ר' מאיר, ולכן הייתה לו סיבה מדוע עיקם את פניו !

אבל אף על פי כן כוונתו של רבי נתן בדבריו הייתה – ללמד את ר' מאיר מהי דרכו של הרבי; כיצד למצוא בכל אחד ואחד, וגם בעצמו את ה"נקודות טובות" !

"וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדְּשֵׁהוּ אֹתוֹ" (בראשית ב ג)

קבלת שבת של רבינו בימי ילדותו !

כבר מיום הששי לאחר חצות היום מתחיל רבינו הק' בימי ילדותו בהכנותיו לשבת, ילד צעיר הוא עדיין, אבל מוחו הבהיר משיג ומבין במהותה של השבת, והוא החל להתכונן לקלוט את זיו של היום השביעי שבו נתעלה הקדוש ברוך הוא וישב על כסא כבודו.

לאחר טבילה לכבוד שבת קודש, לובש הילד בגדי שבת ונחפז לבית המדרש. פוסע הילד אילך ואילך בבית המדרש, עמל ומתיגע לקלוט את הנהרה המשתפכת, ואת הנשמה היתירה היורדת ומגיעה לעולם.

בכל כוחותיו מתייגע הוא להרגיש... לחוש... לראות משהו... הוא נכסף ומתאוה להשיג ולהבין... אמת ויודע הוא מה משמעות שבת, אך ברצונו לחוש בכך. פוסע הוא אנה ואנה, נפשו כמעט פורחת מגופו מעוצם הגעגועים והכיסופים להשם יתברך ולשבת קודש.

ובינתיים חולפות ועוברות שעות רבות, והוא עוֹדוֹ עוֹמֵד בכיסופיו העזים לאורה של שבת, וכלל אינו חש בחלוף הזמן.

אנו אט מתקבצים ובאים אנשים לבית המדרש, עוד מעט קט והמקום ישקוק מהמון רב.

והנה נכנס לבית המדרש יהודי בעל צורה, הוא ניגש ל"סטנדר" ומתחיל לומר "שיר השירים" בדביקות ובעריבות.

הוא ניגש והחודר של אמירת "שיר השירים" בדביקות עצומה מגיע לאזניו של הילד וחודר ללבו, הוא יגיש אל היחוד האומר "שיר השירים" בפנים ולהובות, מביט הבטה עמוקה הישר בפניו, מאזין ומקשיב לקולו, עד אשר אווזות בו התלהבות עצומה... מרוב ההתרגשות כפף עצמו ל"סטנדר" של אותו יהודי, טמן בו ראשו והתחיל לבכות בדמעות שליש, איש לא ראה בבכיו, ואיש לא שמ לב לכך, כי את מי מעניינים מעשי ילד...?

כך השתנה הילד ובכה לתוך ה"סטנדר" שעות ארוכות, עד שהתנפחו עיניו מרוב כיסופים להשם יתברך.

רק כאשר בהיכל בית הכנסת הדליקו נרות שבת קודש, הגביה רבנו ראשו, פקח את עיניו הדבוקות מרוב בכי והחל להכין עצמו לתפילת שבת קודש"

"וַאֲיַנְנוּ כִּי לָקַח אֹתוֹ אֱלֹהִים" (בראשית ה כד)

בחד קטירא !

היה זה בלילה האחרונה לימי חייו של החסיד רבי אהרן קיבליטשער (חמיו של רבי לוי יצחק בנדר. רבי הישר לייב ליפל, ועוד) דרש בעקשנות מבני ביתו שייקחוהו ממיטת חוליו - וישכיבוהו על התנור שבבית ולא הבינו מדוע, אך עשו כדבריו והעלוהו שם, ואמר שם את ה'תיקון חצות' כהרגלו.

בתו הבחינה שאומר את התיקון כפי הסדר שאומרים בשבת, שזהו: 'תיקון לאה'. וכשהעירה לו על כך ענה לה: 'אני יודע' 'אני יודע', והמשך באמירתו, ולאחר דקות ספורות לאחר שגמר התיקון עלתה נשמתו לבגני מרומים, והבינו אחר כך שרצה אחר כך שרצה בכוונה שיניחוהו על התנור ולהסתלק במקום קדוש זה, שבו היה מבלה לילותיו משך עשרות שנים משנות ימי חייו מדי לילה בלילה ב'עבודת השם'."

בתיבת: 'אין', דבעת התפילה יש להתבטל להשי"ת.

וב'ליקוטי מוהר"ן' (תורה פ): דבשעת התפילה צריך האדם צריך האדם לדבק עצמו לה', ולא ירגיש שום אדם בעולם, רק יחשוב שאין בעולם רק הוא לבד.

"יקוו המים אל מקום אחד ותראה היבשה" (א ט)

'אין מים אלא תורה' – ויש להאירה ל'יבשה' להאיר אור התורה למרחקים. ובליקוטי מוהר"ן (סב) עה"פ: 'ואברהם הלך ונסוע הנגבה', ללחלח הנגיבה. ובהמשך: 'אחד' גימטריא 'אהבה' דכוחה אפשר להשפיע גם ליבשה. (ועיין בליק"ה פריקה וטעינה ד).

"ולמקוה המים קרא ימים" (א י)

'ולמקוה המים' קרא ימים' ס"ת בגמטריא אות צ (עם התיבות) שעל ידי מקוה מים – ההיטהרות במקוה זוכים לדרגת צדיק וקדושה.

"נעשה אדם בצלמנו כדמותנו" (א טו)

רש"י בפירושו על 'כדמותנו': 'להבין ולהשכיל', ואפ"ל 'דמותנו' בגימטריא: 'להבין ולהשכיל' (עם האותיות התיבות והכולל).

"ואת המאור הקטן לממשלת הלילה" (א טז)

'לבנה' הוא בבחינת 'דינים' (עיין ליק"ה תפילת המנחה ה ח, ועוד), ואפ"ל: 'אלקים' – בחינת דינים, בגימטריא: 'לבנה'.

"תוצא הארץ נפש חיה" (א כד)

'ארץ' רומזת לענוה ושלמות, ובליקוטי מוהר"ן (עב ב) שיעקר מה שיקום האדם ב'תחיית המתים' זהו מידת 'הענוה' שיש בו. וזהו: 'תוצא הארץ' – שמתוצאות 'הארץ' – ענוה ושלמות, נמשך 'נפש חיה'. גם 'תוצא הארץ' הוא רמז ל'תחיית המתים', שהמתים יקומו לתחיה מהארץ.

"ויורדו בדת הים" (א כו)

בדברי רש"י לשון ממשלה. על האדם להיות תמיד מושל על עצמו, הן כשהוא בדרגת 'ים' עמקי התהום – עת ירדה, והן בעת עליה בבחינת 'עוף השמים' – עת עליה, ע"ד הכתוב: 'אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנך'. וכמובא בליק"מ (ו' פ"ב ב).

"והנה טוב מאד" (א לא)

'מאד' אותיות 'אדם', דבריאת האדם נהיה טוב. ואפשר להוסיף בדברי רש"י, שקאי על ו' בסיון 'יום שניתנה בו תורה'. וזהו 'מאד' אותיות 'אדם' במאמרם: 'אתם קרויים אדם', (סנהדרין נח:). וזהו 'טוב מאד' ע"ד 'אין טוב אלא תורה'.

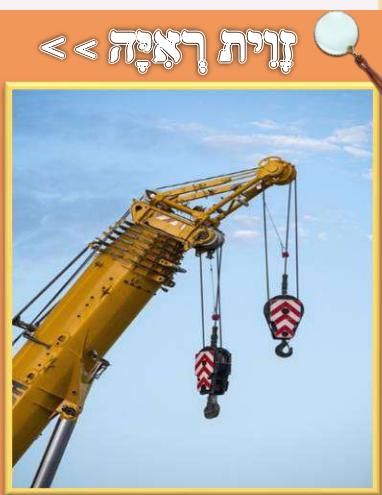
"ויכלו השמים והארץ וכל צבאם" (ב א)

'ויכלו' – לשון 'כיסופים' וכמ"ש (שמואל ב יג. ועיין ליק"מ ט): 'ותכל נפש דוד' דע"י הכיסופים והרצונות הטובים בוראים את הבריאה הכללית והפרטית, וכמובא בליקוטי מוהר"ן (תורה לא) עה"פ: 'נכספה נפשי'.

"וישם ה' לקין אות" (ד טו)

בזוהר (בראשית לו:). על פסוק זה: "אות אחד מעשרין ותרין אתון לאוונא עליהו". וזהו 'אות' אותיות: 'א-ת' רמז לאותיות התורה, ואות: ו' רמז ל'לוחות', דהוי ארכו ו' ורחבו ו', רמז לאותיות מן התורה. כן מרמז ה-ו' להמשכה ולחיבור - שהזדווג אליו האות.

בל ניבהל
מהרמת
משאות כבדים
וגדולים
במעט חכמה
ויוזמה
אפשר גם זאת
להרים...

מן הענין ההוא ישקו הסודים | מתחברים לפרשיות התורה מחדש

קָדִים יְקָרִים ! הנה הגיע שנה חדשה, ואנו מתחילים מחזור חדש בלמוד הפרשה ובקריאת התורה, מתחילים מ'חמש בראשית'. זה הזמן להתחדש לחיות עם פרשת השבוע, ללמד את הפרשה, לעבר על הפרשה 'שנים מקרא ואחד תרגום', ובשפת קדש ללכת לבית הכנסת ולהקשיב ל'קריאת התורה'. קדאי לנו לנצל הזדמנות זו של התחדשות, זה נותן לנו חשק ונעימות להתחיל מחדש, לא להסתכל על העבר, אלא דף חדש, פרק חדש בחיינו.

ולקחינו במעט, מחשיבוהה הגדולה של התחלה והתחדשות, נוכל ללמדו ממה שכתוב בליקוטי מוהר"ן (תורה סב) בלשון קדשו של רבנו: 'גם כי עקר כל הדברים הם הן התחלה, כי כל התחלות קשות מחמת שיוצא מהפך אל הפך, אבל אחר התחלה הוא נכנס מעט בהרגל, ואינו קשה עליו כל כך'.

ונך פתוב בחיי מוהר"ן (תל"ז): 'טוב שיאמר האדם בשעת ההתבודדות, כשמתבודד בינו לבין קונו: היום אני מתחיל להדבק בך. ונעשה בכל פעם התחלה, כי כל המשכונות הולכים אחר ההתחלות... כי ממה מקדם אם היה מקדם טוב, עקשן יהיה טוב יותר, ואם חס ושלום מקדם לא היה טוב, בודאי צריך ומכרח לעשות התחלה חדשה...'.

חכמינו אומרים (סכה נב): 'שיצרו של אדם מתחדש ומתגבר עליו בכל פעם. ולכן היו אומרים זקני החסידים, שפגגו מה שהיצר הרע תמיד מגיע אלינו מחדש, אנו צריכים גם כן להתחדש מחדש תמיד בעשית דברים טובים, להתחדש בכל יום ובכל עת כמו שכתוב: "חושבים לבקרים" (איכה ג). ובהתחדשותו של תלוי נחוננו של האדם על ידי יצרו שמתחדש ומתגבר עליו בכל יום, בזה שהוא מתחדש כנגדו, אנו נתחדש כנגדו בדברים טובים ובעשיות טובות בהתחדשותו חדשה. הנה פקעת זה ההתדמנות, נתחבר יחד עם כל כלי ישראל מחדש – מחמש בראשית, יהיה לנו הרבה ספוק וקורת רוח כשנתמיד ללמד, לקרא, ולהבין את פרשיות התורה בכל שבוע מחדש. בהצלחה!